

РАНОКЪ ОСИННІЙ.

=

Ущербленний місяць за гору захопить;
Безъ проминівъ сонце червоное сходить;
На воду, на горы, на нивы, й на лісь
Туманъ пацірками сідыми навись.

И бачу я: невідомъ наче обвиті,
У очахъ стоять незвычайныи виды;
Тамъ чудно безверхіи горы знялись,
Тамъ пышний въ яру города піднялись.

И жовте, косою зграсоване поле
Колышеться въ парі якъ синее море;
Хоть очі одводить — та люба мана!
Туманъ розійшовся: нічого нема!

Такъ часомъ, якъ осінь нашъ вѣкъ одоліє —
У сивон пам'яті прежнее замріє,
И ниву, що долею намъ тутъ дана,
Покрыве мовъ поле туманъ той — мана.

И очамъ яснимъ небувале здається;
И серце веселе до ёго ажъ рветься;
И серце туга навислая здавне,
Якъ розуму сонце туманъ розжене.

Поглянешь — и рівно, и сумно; степъ сива;
Чорніє пуста, неврожайная нива;
Вздыхнешь та й промовишь — чого се мині
Того не здалось на яву, що въ мані?

П. Левченко.

КИРИЛОВИ РОЗУМУ.

=

Постій, козаче, не біжи!
Ось глянь на хрестъ! читай, чія могила!
Остатнього се гетьмана Кирила!
Присядь же, брате, потужи!

І. Бодяскій.

1832. $\frac{IV}{24}$ Москва.

ПИСНЯ.

=

Ой у полі на роздолі
Шовкова травиця;
Серед неї край тополі
Чистая криниця.
Тільки туды кониченька
Мині не водити,
Изъ тієї криниченьки
Водиці не пити.
Травка зв'яне, травка зсохне
Коню вороному, —
Огрутою вода стане
Мині молодому!

На тій шовковій травиці
Багато отруты:
А зъ тієї криниченьки
Пивъ мій ворогъ лютий.

Александръ Чужбинскій.

1842. Генваря 30.

Чугуевъ.

Т О Р В А.

(Казка).

Якъ бувъ собі чоловікъ та жінка, та не було у нихъ дітей. отъ той чоловікъ насіявъ проса; и вродилось просо таке славне, що ажъ весело дивиться. Де не взявся вітеръ — выбивъ те просо. Прійшовъ чоловікъ до дому, та-й голосить: будемо, каже, мы теперъ, жінко, безъ каши! — А жінка ёму одвіча: иди, чоловіче, до вітрового батька суда просити; нехай тобі за побой заплатитъ! Чоловікъ и пішовъ. Отъ — приходить до вітрового батька, поклонився ёму и каже:

«Що я до тебе прійшовъ, паночче?»

— Скажешъ. —

«Твій сынъ выбивъ у мене просо; такъ заплатитъ мнѣ за побой!»

— Що-жъ тобі платитъ? Я не знаю чимъ тобі заплатитъ! — Отъ и ставъ вітривъ батько думать; думавъ, та опісля й каже:

— Дамъ я тобі торбу.

А що я зъ тією торбою робитиму?

— А що робитимешъ! Якъ схочешъ їсти, то заразъ и скажешъ: торбо, торбо, поставляйсь! такъ отъ тобі буде и їсти й пити, скільки душа забажає! —

«Ну, добре!»

— А якъ наїсись, то скажешъ—торбо, торбо, укладайсь! Вона й уложиться. —

«Ну, гараздъ.»

Понісь чоловікъ торбу до дому и хвалиться жінці:

«Отъ, жінко, що я принісь!»

— А що ты, чоловіче, принісь? —

«Торбу.»

— А щожъ, чоловіче, зъ тієї торби? —

«А що, жінко, се торба така, що тільки скажешъ: поставляйсь; такъ тутъ буде такої страви, що й не поймо.» — Жінка схватила відра, пішла по воду, та й хвалиться сусідамъ:

— Мій чоловікъ принісь таку торбу, що якъ скажемъ: поставляйсь, такъ буде такої страви, що й не поймо. — «А кумъ ихъ почувъ, що говорить жінка, та й каже:» я прийду до васъ у неділю обідать.»

Отъ діждались неділі. Прійшовъ кумъ у гості; сadowлять его обідать; нічого нема и пічъ не топлена! Кумъ и дивується. Що се, дума собі, за вража мати? Що то вони мині поставлють їсти? — Коли хазяинъ и зніма торбу зъ кїлка; кумъ и дума: чи се-бъ-то и справды жінка не збрехала?.... а хазяинъ положивъ торбу на стїль та-й приказує: торбо, торбо, поставляйсь! Торба якъ поставилась, такъ де тїи й страви набралось! — Паляницї!»

мясо, борщъ, гуска печена, пампушки зъ сметаною, каша молошна, усе-таки, що називається усе! їли, їли, та-й не поїли.

Отъ кумъ прійшовъ до господы та-й каже своїй жінці:

«Отъ, жінко, у кума торба!»

— А що тамъ за торба така? —

«А що? Посадивъ обідать, знявъ зъ кїлка торбу та тїлки усеґо, що сказавъ: торбо, торбо, поставляйсь! такъ такого добра набралось, що тїлки выгадать можно.»

— Отъ диво! —

«А то жъ! не диво!»

— Де жъ се вінъ їн таку добувъ? —

«А ось піду спытаю. Де вінъ їн справды таку добувъ!»

Отъ и прійшовъ.

«Де ты, куме, торбу взявъ?»

— А де взявъ? Вітеръ давъ. —

«Продай, куме, мині сю торбу.»

— Ні, не продамъ. —

«Я тобі пару волівъ дамъ за неї.»

— Не хочу двохъ. —

«На тобі три.»

— Не хочу. —

«Отъ тобі чотырі.»

— Хто ёго зна, що робить! —

А жінка каже:

— Та бери, чоловіче; чотырі пары—плугъ волівъ. Будемъ орудовати. —

Подумавъ чоловікъ, та й змовився. Взявъ у кума чотырі пары волівъ, а ёму торбу оддавъ.

Самъ же, взявши волівъ, оре та хлѣбъ сіе. Насіявъ проса; просо уродилось..... де не взявся вітеръ, та й побивъ те просо. Мужикъ прійшовъ до дому, та й голосить: побивъ вітеръ упьять наше просо; будемо теперъ безъ каши!

А жінка говорить:

—Ты-бъ пішовъ упьять до вітрового батька; нехай дасть таку торбу, якъ дававъ!—

Пішовъ чоловікъ.

—Здоровъ бувъ, паноче!—

«Здоровъ, чоловіче»!

—Чого я до тебе прійшовъ!—

«Скажешъ».

—Твій синъ упьять мое просо выбивъ. Заплати за побой!—

«Що жъ я тобі заплачу»?

—Дай мині, паноче, таку торбу, якъ дававъ.—

«Добре, чоловіче! Ось на тобі сю торбу, — та якъ вийдешъ у поле, такъ тільки скажешъ: торбо, торбо, поставляйсь! тамъ побачишъ, якъ вона тобі поставиться!»

Чоловікъ узявъ торбу, тай поіссь. Вийшовъ у поле, та-й сівъ оддыхати. Захотілось ёму їсти; вынявъ вінъ торбу зъ пазухи, та-й приказуе: торбо, торбо, поставляйсь! Торба якъ поставилась..... якъ выскочить зъ торбы здоровенный молотокъ; якъ почавъ вінъ мужика.... то въ той високъ, то въ сей... клена, клепа... ёму сердешному ажъ очі помутились, ажъ чмелівъ слуха, а той его клепае.... трохи, сердега, річей не зостався....

«Торбо, торбо..... торбо.... торбо... укладайсь! торбочко, торбонько! укладайсь!.....»

Молотокъ ускочивъ у торбу.

Завязавъ вінъ свою торбу й несе до господы.

— Ну що, чоловіче! прийись?—

«Привись».

— Торбу?—

«Та торбу-жъ».

— А покажи. —

«Озде».

— Така?—

«Хиба повывлазило»!

— О, чоловіче! теперъ упъять гарно будемо жити!—

«Житимешъ, матері-лиха»!

— А що, чоловіче?—

«А що, жінко, бачишъ, які въ мене виски»?

— А що се? Якъ пампушки! Що се таке, чоловіче?—

«А що? Скажи лишъ ты торбі: поставляйсь, такъ и визнаешъ»!

— Торбо, торбо, поставляйсь!—

Молотокъ якъ вискочить зъ торбы, якъ почавъ ту жінку по вискамъ клепати, то въ сей то въ той; и очіпокъ къ недобрій матері спавъ, а вінъ їи жарить.

— Торбо... торбо... торбо-жъ, та торбонько.... укладайсь!—

Молотокъ ускочивъ у торбу.

Чоловікъ зав'язавъ торбу, та-й повісивъ на кілку.

Сидить жінка ні-жива, ні-мертва.

«А що, жінко, гарно будемо жити»?

— Ну, теперъ, чоловіче, не ходи вже до вітрового батька.

Хай ему цуръ. —

Трохи згодя, побігла жінка до кума, та й хвалиться.

— Мій чоловікъ упъять торбу добувъ. —

«Таку»?

— Таку! Хай їй лиха година! Якъ сказала: поставляйсь, а зъ неи якъ выскочивъ молотокъ, та такъ почавъ мене у виски клепати, що я трохи дуба не дала! На-силу вспїла сказати: укладайсь! —

«Де жъ та торба?»

— А де? висить у хатї на кїлку. —

«На-ви-що жъ вы їи держите?»

— Для прихожого. —

И. Кастомаровъ.

Л О В Ы.

(Казка).

Разъ у осенї панъ поихавъ на ловы: зъ нимъ було багато охотникївъ. Полювали вони — полювали цїльїй день и нїчого не вышоловали. Пристигла ихъ темная нїчка. Холодно, а до того ще й дощикъ крапле. Панъ промокъ, та-й змерзъ. Тре собї руки, та й каже: Отъ якъ-бы намъ теперь хата тепла, постїль бїла, хлїбъ м'якій, квасъ кислый, — нїчого бъ и журиться: казали бъ казку, баяли-бъ байку до самого свїта. Коли зиркъ — щось свїтиться; — вони туды: — хата; вони у хату: на столї хлїбъ лежить, и квасу глекъ стоить; и хата тепла, и постїль бїла; усе якъ хотївъ панъ, такъ и е! Отъ увїйшли усї у хату, помошлись, повечеряли, та й полягали.

Усі сплять — одинъ не спить. Ему щось не спиться! Отъ якъ опівночі, чує, приходить щось до вікна, та й каже: *отъ розсучого сына! казали, якъ-бы намъ хата тепла, постіль біла, хлібъ м'який, квасъ кислий — нічого бъ и журиться: казали-бъ казку, баяли-бъ байку до самого світа а теперъ и забули. Ихатиме жъ панъ до дому; буде ёму на дорозі яблоня зъ яблуками; захоче вінъ ихъ покуштувати; якъ покуштує, — такъ и розлопається! а хто почує, та скаже, той по-коліна камінемъ стане!* Вінъ чує, та й дума: *отъ лихо!*—Уп'ять такъ объ другихъ півняхъ приходить щось до вікна та й каже: *Отъ розсучого сына! казали, якъ-бы намъ хата тепла, постіль біла, хлібъ м'який, квасъ кислий,—казали-бъ казку, баяли-бъ байку до самого світа, а теперъ и забули. Ихатеме жъ панъ до дому; буде ёму на дорозі криниця-чиста-водиця; захоче вінъ зъ неї напиться; якъ нап'ється, такъ и розлопається; а хто почує, та скаже, той по-груди камінемъ стане!* Вінъ чує, та й дума: *отъ лихо!*—Уп'ять такъ объ третіхъ півняхъ приходить щось до вікна, та й каже: *отъ розсучого сына! казали, якъ-бы намъ хата тепла, постіль біла, хлібъ м'який, квасъ кислий — нічого бъ и журиться! Казали-бъ казку баяли-бъ байку до самого світа, а теперъ и забули. Ихатемв жъ панъ до дому; буде ёму на дорозі кровать съ периною: захоче вінъ на їй опочити; якъ ляже,—такъ и розлопається! а хто почує, та скаже, той по-шію камінемъ стане!* Вінъ чує, тай побудивъ усіхъ. —

Пора їхать, каже. Панъ каже: пора, поїдемо! Отъ йдуть вони—якъ-разъ: біля дороги росте яблуня и на їй такі

красні, таки гарні яблука, що й сказати не можна! Панові смерть-захотілось їх покуштувати. А той як підскоче, та чірконе по яблуні: вона такъ попеломъ и взялась! Панъ розсердився, кричить: беріть ёго, сучого сына! А вінъ упередъ забігъ, та й утікъ. Дальшъ-трійшки упьять: ідуть — біля дороги криниця, та вода така чиста та хороша, що й сказати не можна! Панові смерть-захотілось зъ неї води напиться. А той якъ підскоче, та чірконе по їй шаблею — вона такъ кровью и взялась! Панъ розсердився, кричить: бійте ёго, сучого сына! А вінъ упередъ забігъ, та й утікъ. Ище дальшъ ідуть — біля дороги кровать золотая, а на їй перина біла, та м'ягка, та така гарна, що й сказати не можна! Панові смерть-захотілось на їй полежати. А той якъ підскоче, та чірконе шаблею — вона такъ углемъ и взялась! Панъ розсердився, кричить: стріляйте ёго, сучого сына! А вінъ упередъ забігъ, та й утікъ.

Прійшли вони до дому. Панъ и приказує привести до себе того охотника. Той и прійшовъ. Що се ты, каже, паробивъ? зрубить ёго, бісового. А той каже: Веліть, пане, привести до рундуку погану шкапу. — Привели. — Вінъ сівъ, та й каже: — опівночи, пане, прійшло до насъ щось до вікна, та й каже: *отъ розсучого сына! казали, якъ бы намъ хата тепла, постіль біла, хлібъ м'якій, квасъ кислий, нічогобъ и журиться: казали-бъ казку, баями-бъ байку до самого світа, а теперъ и забули. Ихатеме панъ до дому; буде ёму на дорозі яблуня зъ яблуками; захоче вінъ їх покуштувати; якъ покуштує,—такъ и розлопається! а хто почує, та скаже, той по-коліна камінемъ стане! Кінъ такъ по-коліна ка-*

мінемъ и ставъ. А вінъ каже:—уп'ять такъ обь другихъ півняхъ приходитъ, та уп'ять тежъ каже, та й приговарює: *буде ёму на дорозі криниця-чиста-водиця; захоче вінъ зъ неї напиться; якъ напьється,—такъ и розлопається! а хто почує, та скаже, той по-груди камінемъ стане!* — Кінъ такъ по-груди камінемъ и ставъ. А вінъ каже: — уп'ять такъ обь третіхъ півняхъ приходитъ, та тежъ таки каже й приговорює: *Ихатиме панъ до дому; буде ему на дорозі постіль біла; захоче вінъ на їй опочити; якъ ляже такъ и розлопається; а хто почує, та скаже, той по-шію камінемъ стане!*

Та разомъ скінь зъ коня! . . . а кінъ такъ по-шію камінемъ и ставъ! Отъ, каже, на-що я такъ робивъ! Простіть, пане!

Н. Кастомаровъ.

НАРОДНІЯ ПѢСНИ.

І. Левенченко.

=

— Ой, сыну мій Левенченку,
— Та не пій вина рано у неділю! —
«Ой якъ мині, мати, вина не вживати,
«Що є въ мене, мати, дорогіи шаты,
«Шаты дорогіи, коні вороніи».
Не за часъ, не за два, за одну годину,
Ой узяли Левенченка за шію,
Та сіренькою сірицею;

Та повели ёго та улицею ,
Та повели ёго та броварнями ,
Та козацькими прикметами ;
Та вкинули Левенця у темницю ,
На вишню пропасницю !
Та сидить літо, сидить и друге ;
На третее літо стало повертати ;
Прійшла до ёго рідненькая мати :
« Здорова, мати, на третее літо » !
Та стала мати сына пытати :
— Ой, сынку мій, та Левенченку ;
— Та почімъ, сынку, сее літо знати .
« А потімъ, мати, літо знати ,
« Що йшли дівочки по ягодочки ,
« Та вырвали квіту чорвоного цвігу ,
« Та вкинули та у темницю ,
« У вишню пропасницю !
« Ой потімъ, мати, сее літо знати » !
— Чі я тобі, мій сыну, не казала ,
— Чі я тобі, сыну, не говорила ;
— Не рубай ліса Лебедина ,
— Та не гніви пана — господина ;
— Порубавши ліса — треба зволючити ;
— Розгнівивши пана — треба упросити !

II.

П л ь н н и ц я .

=

Та йшовъ козакъ дорогою ,
Дорогою широкою ,

Не самъ иде — коня веде:
Коня веде за поводы;
Прив'язавъ коня до прикорня,
До прикорня дубового,
До аркана шовкового;
А самъ лігъ спать біля ёго:
Сіделечко въ головочки,
Стременечки у бочечки;
Чій спавъ — не спавъ — прокинувся: —
Нема коня, ні прикорня,
Ні прикорня дубового,
Ні аркана шовкового.
Пішовъ козакъ тиняючи,
Свого коня шукаючи;
Выйшовъ козакъ на могилу,
Та й заглянувъ у долину;
А въ долині корчма стоить,
Коло корчмы огонь горить,
Коло огня Турокъ сидить:
Турокъ сидить — трубку курить;
Коло ёго дівка сидить;
Дівка бранка косу чеше: —
Косо жъ моя русая!
За кого жъ ты заручена?
За Турчина заручена,
За Татара засватана;
За Козака рушникъ дала —
За Татара за-міжъ пішла.

III.

ИГНАТКО БРАТКО.

=

Та йшовъ Игнатко, ишовъ Братко,
Тихесенькимъ шляхомъ;
А за тимъ Игнаткомъ, за тимъ Браткомъ,
Увязались Ляхи.
Ой поставили стороженьку
На вхрестъ шабельками;
Та втікавъ Игнатко, втікавъ Братко,
По пидъ рученьками.
Та скидавъ Игнатко, скидавъ Братко,
Зъ себе сірячину;
Та кидавъ Игнатко, кидавъ Братко,
Чорну кожушину.
Та втікавъ Игнатко, втікавъ Братко,
Ажъ на Запорожъе.
Та не дає пройти, а ні проихати
Та быстра сторожа.
Та прибігъ Игнатко, прибігъ Братко,
Та до хаты;
«Пусти мене, пусти, бабусенько,
«Та у свою хату.
«Защити Игнатка, защити Братка,
«Видъ Ляшеньківъ».
— Ой, сыну Игнатку, сыну Братку,
— Можно защитить.

— Та влізь же ты въ погребину,

— Та й тамъ пересидь. —

Якъ набігають та вражі Ляхи

Та до теи хаты,

Та пытаються у бабусеньки ;

«Чі не бачила Йгната.»

— Ой я же вамъ, та пань - Ляхи,

— Нічого не скажу ;

— Я не бачила та Игната

— Та у своїй хаті. —

Ой и стали Ляхи та шукати,

Усе розважати.

Якъ попали того Йгнатка

Та у тій погребині:

Порубали тому Игнаткові

Усю голову.

Порубали та Игнаткові

Усю голову,

Посікли Игнатка, посікли Братка

На мійку дробину.

«А чому ты, бабо старая,

«Правды не сказала,

«Що ты Игнатка Братка

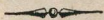
«Въ погребині сховала?»

Ой и старій бабусеньці

Голову зрубали : —

«Отсе тобі, бабо старая,

«Що правды не сказала!»

IV.

У БІЙСТВО.

=

— Я сёгодня тута,
— А завтра поїду;
— Будешъ мила припадати
— Та до мого слїду. —
«Ой не буду, мильїй,
«Далибї, небуду;
«Горювала я зъ тобою,
«И безъ тебе буду.»

Ой на горї просо,
Пїдъ горою жито;
Прїйшла звїстка до милої,
Що милого вбито;
Ой убито, вбито,
Та й кинуто въ жито; —
Червоною китайкою
Личенько накрыто;
Зеленою оливою
Оченьки залито.
Прїйшла ёго мила,
Китайку открыва,
Та й заголосила:
«Чи ты, мильїй, впився,
«Чи зъ коника вбився,
«Чи зъ пищими звеличався, —

«Мене одцурався?»

— Я, мила, не вшився,

— Ні съ коника вбився;

— А то мене смерть постигла —

— Тимъ я похилився! —

Прилетіла пташка,

Біля ёго впала:

Такі очі, такі брови,

Якъ у мого пана!

Прилетіла пташка —

Малёвані крыльця:

Такі очі, такі брови,

Якъ у мого Гриця!

V.

Сивый коню! сивый коню!

Що ты задумався?

Нема тіей дівчиноньки,

Що я въ їй кохався!

Сивый коню, сивый коню,

Наиждься оброку;

Поженемся за дівчиною

У землю глыбоку!

Сивый коню, сивый коню,

Тяжко тобі буде:

Пойдемо разомъ зъ вітромъ, —

Попасу не буде!

Бігай, коню, бігай коню,
Бо вже вечеріє;
Ой тамъ сидить моя мила,
Де зъ ліса зоріє.

Вижу милу, вижу любку:
Дивиться въ віконце;
Хочъ такъ темно, такъ не видно —
Світиться якъ сонце.

VI.

СВАДЕБНЫЯ ПѢСНИ.

Предлагаемыя здѣсь пѣсни собраны въ сѣверныхъ уѣздахъ Черниговской Губерніи (*) и напечатаны буквально, безъ всякой перемѣны мѣстнаго произношенія, во-все отличнаго отъ выговора прочихъ жителей Малороссіи и составляющаго какъ-бы средину между Бѣлорусскимъ и Великороссійскимъ.

Первыя пятнадцать пѣсень поются на сговоръ, или, по мѣстному названію, на *зарученахъ* и *дѣвичь* — *вечеръ*. Двѣ же слѣдующія (16 и 17) исключительно при этомъ послѣднемъ обрядѣ, и, притомъ, какъ и на сговоръ, только однѣми дѣвушками, *подружками*, а не замужними. Наконецъ послѣднія три поются при возвратномъ поѣздѣ отъ вѣнца.

(*) Доставлены И. И. Гамадѣю.

1.

Ой чїя то рюта-мята за горою,
Та й заросла, забурьяла лебедою?
Ганночкина рюта-мята за горою,
Та й заросла, забурьяла лебедою.
Та й чему ты, Ганнусечко, не полола?
Ой дѣвочки, подружечки, не до рютки:
Береть мене Петрусечка въ свои руки,
Въ свои руки, въ свои руки у науки!

2.

Ты мене, мой татухно, отдаешь,
Застается моя рюточка у тебе:
Да й уставай, мой татухно, раненько,
Поливай мою рюточку частенько
И ранними, и вечерними зарями,
И своими горячими слезами.
Моя рюточка въ саду подъ тынкомъ:
Тамъ текли слезы моего татухны ручійкомъ!

3.

Чи въ тебе, Кулинка, камянное сердечко,
Вечеръ сидишь — не заплачешь,
Татухны не разжалишь,
Родного не разжалишь?
Не буду я плакати,
Своего лица отирати:
Мое личко якъ яблочко,
Руся коса до пояса,

Самая якъ ягода,

Самая червонная.

Примѣч. Эта же пѣсня поется и матери.

4.

Зажурилася Кулинка, что рано зима напала,

Снѣжкомъ рюточка завяла:

Не съ чего молодъ вѣнка звить.

Да ѣй зачувъ, почувъ Петрусько:

Да ѣй не журися Кулинка,

Я жъ вѣдра на торгу побывавъ,

Я тебѣ вѣночекъ зторговавъ,

Да зъ рюты, зъ мяты, зъ лелеи

Зъ зеленые шявлен.

5.

Колибъ я знала, колибъ вѣдала

Коли мои заручены будутъ,

Тай послала бъ я свойго *татухну*

У лугъ по калину; татухно идетъ,

Калины не несетъ, и вѣтеръ не вѣе,

Вѣтеръ не вѣе, сонце не грѣе,

Калиночка въ лузи не зрѣе.

Прим. Поется также матери, брату и сестрѣ.

6.

Зеленый мой подалешничикъ

Коли ты росъ, коли роскидався?

Росъ же и да при совиѣку,

Роскидався я при дожчику.
Ты красная, ты Кулиночка,
Коли росла, коли разумѣла?
Росла я въ свойго татухны,
Разумѣла въ свое мамахны.

7.

Ты лециночка, ты малая лециночка,
Чому мала — не величка?
Хоть же я сама не величка,
Да я лѣсу да великаго,
Кореня коренистаго,
Листынку лопунистаго.
Ты красная, ты Кулиночка,
Чого мала — не величка?
Хоть же я сама не величка,
Да я роду да великаго,
Татухны я досужаго,
Мамухны я розумныя,
Сестрицы я богатя.

8.

Пошлю зезелку на Украинночку
По свою родиночку:
Ни соловья зъ саду, ни татухны зъ раю,
Ни родини зъ Украины.

9.

Ой у городи, у частоколу
Кулинка рюту полола;

Коло городу, коло частоколу
Петруська конемъ играе;
Просивъ въ Кулинки, просивъ въ душечки
Красочки за шапочку:
Подай, Кулинка, подай, душечка,
Красочку за шапочку!
Не подамъ Петруська, не подамъ любовнѣй:
Боюсь же я батки.
Не бойся батки, не бойся батки,
Побойся ты мене молодаго:
Баткова гроза, баткова гроза —
Якъ лѣтняя роса;
Мои жъ пригрозы, мои жъ пригрозы —
Якъ лютые морозы.

10.

Да ѿ ходила Кулинка по крутой горѣ,
Забачила сизаго селезня на быстрой водѣ:
Плыви, плыви сизый селезень тихо по водѣ; —
Прибуди, прибуди, мой татухно, сегодня ко мнѣ!
Да ѿ радъ бы я къ тебѣ прибыти:
Заложила сыра земля грудочки мои,
Не могу я встать, порадошки дать.

11.

Дѣвочку змовляли, сорокъ коней давали:
Все то мутня, бѣломутня отъ большаго
Свата, отъ пана сходатая!
Ихъ дѣвочку узяли, дакъ ничего не дали;

Все то мутня, бѣломутня отъ большаго
Свата, отъ пана сходатая!

12.

Чому ты, Кулинко, не плакала,
Якъ тебе заручали?
А мѣнится смѣялися,
Ажъ яны змовлялися;
А мѣнится воду пьють,
Ажъ яны горелочку,
Пьють горелочку, пьють горелочку,
За красную дѣвочку.

13.

Да й на броду, броду,
Пивъ сивый конь воду;
Да й напившиися заржавъ,
Нихто его не знавъ;
А почула, почула
Петруськова маты,
Стала коня ухваляты:
А и тобъ тебѣ, коню,
Три силы прибыхи
И четвертое счастье!
Да й на броду, броду
Пивъ сивый конь воду;
Да й напившиися заржавъ;
Никто его не знавъ;
Да й почула, зачула
Кулинкина маты:

Штобъ тебе, коню,
Три силы отбыло
И четвертое счастье?

14.

Болить моя головочка съ чернаго бровца:
Да ѿ отдаешь, мой татухно, мене за вдовца!
Ай у вдовца у молайца да три коровы.
Дай не стане за годъ за два мое головы:
Либо зсушить, либо сжурить мене, молоду!

15.

Да лебеди, лебеди, ай дежъ вы бывали,
Да что жъ вы видали?
А видали бѣлую да лебедочку.
Да чому жъ вы не взяли?
Хоть же мы не взяли,
Да мы ее назначили.
Да бояре, бояре, дай дежъ вы бывали?
Да бывали мы, бывали у красныя Кулинки.
Да чому жъ вы не взяли?
Хоть же мы не взяли,
Мы жъ ее назначили.

16.

А зъ саду, зъ саду, да зъ винограду,
Да бытъ конечекъ малъ — невеликъ,
А за имъ Петрусько зъ золотой пугою,
А за имъ татухно зъ великою прозьбою:
Постой, сыночекъ, постой дитятко,

А нехай конечекъ на росъ походить,
А нехай Кулинка съ баткомъ говорить!
А не дамъ конечку по росицъ ходить,
А не дамъ Кулинкъ съ баткомъ говорить!

17.

Ай чія то мати да по улицъ ходе?
Петруськова мати по улицъ ходе,
Да по улицъ ходе, да сусѣдочекъ просе:
Да сусѣдочки мос,
Да ходите жъ вы ко мнѣ,
Да й къ мойму дитяти,
Корвай прибирати.

18.

Ой радъ, раденекъ Петрусько,
Што въ Божжемъ домку побывавъ,
Да на дномъ рушничку постоявъ;
Кулинку за ручку подержавъ,
Съ правые рученьки перстень знявъ,
Сюды тебѣ, Кулинка, поцѣлую,
Золотый перстенечекъ подарую.

19.

Да йде ты, Кулинка, бывала,
Иннѣмъ головка запала?
Да бывало, дѣвочки, подъ вѣнцомъ,
Да чесала голову гребенцомъ,
Уронила гребенецъ подъ столецъ:
Да подай, татухно, гребенецъ!

Да я тебѣ, дочухно, да не молодець,
Есть у тебе молодець Петрусько!

20.

Зажжи, мати, свѣчку,
Да йды на зустрѣчку!
Чи вгадаешь, мати,
Ты свое дитяти?
У твоего было дитя
Головка заплетена:
Теперь у твоего дитя
Головка раскльчена
Коска расплетена.

ОТЪ ИЗДАТЕЛЯ.

=

Южнорусское нарѣчіе, употребляемое слишкомъ тринадцатію миліонами народа, до сихъ поръ не имѣетъ постоянныхъ правилъ правописанія: почти у каждаго изъ пишущихъ есть свои любимыя буквы и значки. Помышля въ этомъ сборникъ произведенія почти всѣхъ лучшихъ писателей, занимающихся южнорусскимъ нарѣчіемъ, нельзя было не подумать о томъ, какъ бы согласить мнѣнія и желанія. Издатель, съ этою цѣлію, рѣшился держаться слѣдующихъ правилъ:—

Вотъ всѣ буквы, принятыя здѣсь для южнорусскаго нарѣчія: а, б, в, г, д, е, ё, ё, ж, з, і = и, і = ѣ, й, к, кг, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ъ, ь, ы, ю, я. Изъ нихъ:

— *в* всегда удерживаетъ свою звучность, не переходя никогда въ *ф*: *вѣдра* можно скорѣе произнести какъ *уѣдра*, нежели какъ *фѣдра*; *левъ* скорѣе какъ *лѣу*, нежели какъ *лѣфъ*.

— *г* всегда произносится какъ Латин. Франц. Нѣм. *h*: *ганна*—читай *hanна*, а не *ganна*.

— *е*, хотя и употребляется тамъ же, гдѣ и въ великорусскомъ—*е*, но не смягчаетъ предъидущей согласной, а всегда выговаривается какъ э: *мене* — читай *мэня*.

— *ё*, напротивъ, имѣеть выговоръ великорусскаго *е* простого; т. е., стоя въ началѣ слога, выговаривается какъ *йе*, а послѣ согласной, предполагаетъ ее мягкость: *синё* — читай какъ *сгини́е*, *спѣваё* — читай *спива́йе*.

— *ё*, стоя само по себѣ, выговаривается какъ *йо*, а послѣ согласной, всегда смягчаетъ ее: *на синёму морй*, *ёго* — читай *на сгинёму мори*, *його*.

— *і* = *и*, употребляясь тамъ же, гдѣ великорусское, не смягчаетъ предъидущей согласной, точно также какъ *и* *е*, занимая средину между великорус: *и* и *ы*:—*тихо*—читай *тѣихо*.

— *і* = *й*, напротивъ, почти всегда замѣняя собою другую гласную, имѣеть выговоръ великорус. *і* = *и*; т. е. стоя въ началѣ слога, выговаривается какъ *йи*, а послѣ согласной всегда смягчаетъ ея выговоръ: *йсти*—читай *йистѣи*, *вѣль*—читай *вилѣ*.

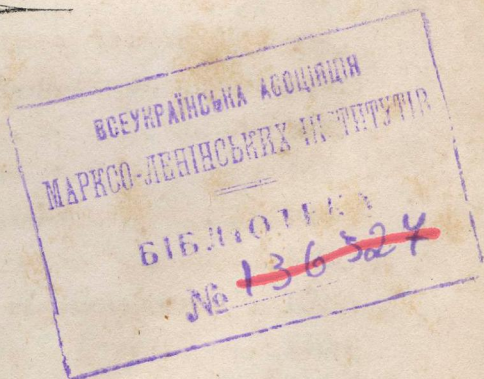
— *кз*, для отличія отъ *г*, употребляется, гдѣ *з* выговариваются какъ лат: *g*: *Кгерлига*—читай какъ Итальянское *qherliga*.

— *л* передъ *е* и *и* выговаривается, какъ западное *l*, звукомъ среднимъ между *ль* и *лѣ*: *либо*—читай *libo*, а не *glibo*, *лемѣишѣ* читай какъ Франц: *laimiche*.

— *ы*, по выговору, не отличается отъ *і* = *и*, а пишется тамъ, гдѣ этого требуетъ общее Русское правописание: такъ и *мילו* и *мыло* выговаривается одинаково, какъ-бы *мѣило*. —

Къ этому остается прибавить общее правило: пиши такъ, какъ *хочешь* выговорить, а не такъ, какъ иногда, не-хотя, принужденъ бываешь потому только, что иначе не можешь:— хочешь произнести *зхилитъся* и пиши такъ, а не *схилищця*.

Наконецъ, чтобы показать, гдѣ это нужно, какія гласныя имѣютъ ударенія, употребляемъ *acentum acutum* (i); а *é*, *ë* и *í=ÿ* оставляемъ безъ особеннаго знака: въ словѣ *чоловѣкъ*, и безъ того видно, что удареніе на *ѣ*,—а въ словѣ *відкиля* знакъ ударенія на *я* показываетъ, что *ÿ* не имѣетъ на немъ ударенія; такъ и въ словахъ *ѣгò* и *ѣлка*, *трѣтє* и *забѣ*.

K-151

~~1-121~~

X-121

Инв. № 240032
Библиотека № XIX
Ленинградский филиал

ОГЛАВЛЕНІЕ.

=

стр.

Пятый актъ, драматическое произведеніе Г. Корженевскаго.	7.
--	----

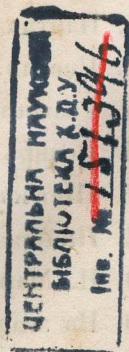
МАЛОРОССІЙСКІЙ ОТДѢЛЪ.

1. Перекоти поле. Г. Θ. Основьяненка	53.
2. Думка. Т. Шевченка :	91.
3. Пантикапеля. І. Галки	92.
4. Неволя. Я. Щоголева.	98.
5. Розмова зъ покійными. А. Могилы	100.
6. Вечірѣ. М. Петренка.	101.
7. Шевченкові. А. Чужбинскаго.	102.
8. Підбрехачь. Г. Θ. Основьяненка.	104.
9. Н. Маркевичу. Т. Шевченка	108.
10. На згадуванье Климовського. Я. Щоголева. . .	109.
11. Изъ Крамодворской рукописи. І. Галки. . . .	110.
12. Рідна мова. А. Могилы	113.
13. Утоплена. Баллада. Т. Шевченка.	114.

14.	Батьківська могила. <i>М. Петренка</i>	121.
15.	До Марьи Потоцькій <i>І. Галки</i>	123.
16.	Могила. <i>Я. Щоголева</i>	126.
17.	Ранокъ осінній. <i>И. Левченка</i>	127.
18.	Кирилові Розуму. <i>І. Бодянского</i>	128.
19.	Пісня. <i>А. Чужбинского</i>	
✓ 20.	Торба. казка. <i>Н. Кастомарова</i>	129.
✓ 21.	Ловы. казка. <i>Н. Кастомарова</i>	134.
22.	Народныя пѣсни	137.

=

Къ сей частѣ приложены портреты *И. П. Котляревскаго* и *козака Климовскаго*, рисованные *М. С. Башкиловымъ*.

О П Е Ч А Т К И.

=

Напечатано:

Должно читать:

Стр. Строка.

21 — 21 *Королевы.*

Доктора.

39 — 18 о завтряншемъ

о завтрешнемъ

43 — 24 для внутренняго обожателя

для вътрennaго обожателя

56 — 11 якихъ парубкѣвъ самъ зна,

парубкѣвъ, якихъ самъ зна,

59 — 27 мамо

мамо,

60 — 16 бѣднѣша

бѣднѣша

63 — 27 розтавля

розставля

64 — 19 шептати

шептати

83 — 28 до земскаго

до земського

107 — 14 пѣдбрехавъ

пѣдбрехачъ

124 — 9 по ревнивому

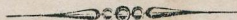
по ревнивому

127 — 15 прежне

прежнѣ

135 — 25 ихатимъ

ихатиме

Bx-261

принимать

12/1